



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Locorum Communium Religionis Christianae Partitiones

Arnoldus <Vesaliensis>

Coloniae, 1565

VD16 H 312

Locorum Communium Religionis Christianae Liber quartus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30256

LOCORUM
COMMUNIVM
RELIGIONIS CHRIS-
tiane Liber quartus.

Quarto hoc locorum communium
libello de sacramentis differe-
mus, ad cuius calcem nonnulla
de resurrectione et extremo iu-
dicio adijciemus.

Caput I.

Quid est Sacramentum?

Aug. lib.
2. cap. 1. de
doc. Chri-
stia.
Idem lib.
10. de civi.
cap. 55.



Sacramentum (genera-
tim) sacrae rei signum est.
Neque vero omne sig-
num, sacramentum est:
sed quod ex institutioe
significat, gerens, scilicet,
rei signatae similitudinem: signum
simul existens & causa. Est ergo invi-
sibilis gratiae forma visibilis, eiusdem
gratiae gerens imaginem, & causa ex-
istens.

Rom. 3, Quamquam autem absque sacra-
mentis, Deus gratiam dare posset: ob
humi-

humili
sensibi
ditione
cognos
exercit
ad peio
cramen

Nou
teribus
lutem c

Porro
buit, q
excepto
non ap

Quo
uo nati
sterius
octauu
ribat a

Qui
rieban
ti obno
lex circ

Quo
S
Ep
m
Seu
extrem
Quo

L I B E R I I I I .

humiliationem tamen hominis sub
sensibilibus creaturis: ad eiusdē eru-
ditionem, quo per hęc ad inuisibilia
cognoscenda proficiat: & ob ipsius
exercitationem, ne scilicet per otium
ad peiora dilabatur, instituta sunt sa-
cramenta in rebus & verbis sita.

Nouæ verò legis sacramenta, à ve-
teribus in hoc distant: quòd hęc sa-
lutem conferant: non autem illa.

Porro circumcisio eandem vim ha-
buit, quam baptismus, hoc tantum
excepto, quòd regni cœlestis ianuam
non aperiret.

Quę data Abrahę iam adulto, octa
uò natiuitatis die, cultro petrino po-
sterius fieri debebat, sine qua si post
octauum diem infans decessisset, pe-
ribat anima eius de populo Dei.

Qui verò ante octauum diem mo-
riebantur, non erant huic necessita-
ti obnoxii, vt quos ante illum diem
lex circumcissionis non obligabat.

Caput 2.

Quot sunt nouæ legis Sacramenta?

Septem sunt nouæ legis sacra-
menta: Baptismus, confirmatio,
Eucharistia, pœnitentia, vnctio
extrema, ordo, & coniugium.

Quorum alia remediũ contra pec-
catum

*Hier. epi.
ad Rusti-
cum de for-
ma uiuen-
di.*

*Gen. 17.
Ios. 5. 6
25.*

*Hugo lib.
1. parte 2.
cap. 8.*

LOCORVM COMMVNIVM
catum præbent, & gratiam conferunt
adiutricem, vt baptismus & coniu-
gium: alia verò gratia & virtute nos
fulciunt, vt ordo & Eucharistia.

Quæ ideo post Christi aduentum
instituta sunt: quia ex ipsius passio-
ne efficaciam sortita sunt.

Gen. 2.

Coniugium tamen olim ante pec-
catum institutum est, in sacramentū,
& officium: post peccatum verò, etiā
in carnalis concupiscentiæ ordina-
tur remedium.

Matt. 3.

Marc. 1.

Luc. 3.

De baptismo autem sacramenta-
li, notandum quòd ad ipsum bap-
tismus Ioannis erat præparatorius: ille
enim aqua tantum lauabat, non au-
tem peccata relaxabat: sicq; ad Chri-
sti baptismum disponebat.

Vnde & quotquot hoc Ioannis bap-
tismo baptizati fuerunt, Christi præ-
terea baptismo erant baptizandi.

Caput 3.

Quid est Baptismus?

Aug. su.

Ioan.

tract. 80.

Baptismus est, quum corpus ex-
terius abluatur aqua, sub præ-
scripta verborum forma Nam
accedente verbo ad elementum, fit sa-
cramentum: sicq; in verbo & elemen-
to, baptismus consistit, quæ, scilicet,
sunt de eius substantia. Cætera ad ip-
sus

fius de-
ta sunt
est min
mentum

Quo
Christi
tur, vol
ctum ad
nominis
cū alijs,
ma: bap
sti, idē e
vim ac i
beret.

Inuo
debet di
ti forma
tota tris
& in Ch
do, scilic
mæ carr
aquis co

Est au
ria, aqu
baptiza
instruxi
cruce pr
propter
significa

Potest
semel tir

L I B E R III.

sius decorum & solennitatem institu-
ta sunt, quæ si etiam omittantur, nō
est minus verum & sanctum sacra-
mentum.

Matt. ult.

Quod verò Apostoli in nomine
Christi baptizasse in actibus legun-
tur, volunt quidam dispensatiuè fa-
ctum ad tempus, ad diuulgationem
nominis Christi, sed probabilius di-
cūt alij, nihil ibi dici de baptis-
mi forma: baptizari autē in nomine Chri-
sti, idē esse quod tingi baptismo, qui
vim ac institutionem à Christo ha-
beret.

Act. 8.

& 10.

Inuocando autem trinitatem, nō
debet dici in nominibus: ne sacramē-
ti forma mutet, sed in nomine, quia
tota trinitas simul ibi operatur, quæ
& in Christi baptismo apparuit, quā-
do, scilicet, Christus tactu mundissi-
mæ carnis suæ vim regeneratiuam
aquis contulit.

Est autem huius sacramenti mate-
ria, aqua pura, in quali & Christus
baptizatus est, de qua & Nicodemū
instruxit, quæ & ex ipsius latere in
cruce profluxit. Et hoc conuenienter
propter elementi communitatem, &
significationem.

Luc. 10.

Matt. 10.

Potest autem baptizandus ter vel
semel tingi, secundum morem regio-
nis,

nis,

LOCORVM COMMVNIVM
nis, licet prius melius sit, Christi fig-
nificans mortē & triduanam sepultu-
rā, in qua & legalia terminata sunt.

Causa verò institutiōis baptismi,
est hominis à peccato (quo infectus
fuit) innouatio, quā baptismus habet
ex dominica passione. Atq; hæc ipsa
innouatio, est huiusce sacramēti res.

Caput 4.

*Est ne sacramentum baptismi sem-
per cum suis effectibus con-
iunctum?*

INter eos, qui baptizantur, quidā
simul accipiant rem & sacramen-
tum, vt adulti dispositi & paruu-
li ritē baptizati: Quidam autem sa-
cramentum tantum, & non rem, vt
adulti, qui ficti & sine fide, & sine con-
tritione accedunt. Consequuntur eti-
am quidam rem baptismi sine sacra-
mento, vt hi qui sanguinē pro Chri-
sto in charitate fundunt, aut contri-
ti, qui desiderato sacramento exclu-
si, ex hac vita decedunt.

Galat. 3.

*Lib. 3. cap.
7. de Tri.*

Quod autē Apostolus dicit: Quot-
quot in Christo baptizati estis, Chri-
stum induistis, loquitur de ritē dispo-
sitis: quo etiam Augustini inquisitio
reduci debet.

Porro

Por-
dentur
lus con-
nentib

Neq;
sanguis
dem &
uulis a-
tet suff
aqua b

Quo-
do præ-
tionem
baptis-
ad pœn-
get, fon-
num
imò ne-
quis as-

Mar-
nalitat
hæ pœn-
quiram
ercend

Pate-
cet gra-
dere, na-
cū quæ-
vt si qu-

Qua-
bitri n

L I B E R I I I I .

Porro autoritates, quæ dicere videntur, quod sine aqua baptisimi, salus constare non possit: de contemptibus sacramentum accipiuntur.

Neg; hæc tantum in fundentibus sanguinem vera sunt, sed & in alijs fidei & charitatē habentibus. In paruulis autē quibus aliena fides oportet suffragetur, secus est. Hinc nisi in aqua baptizentur, pereunt. *Rom. 10.*

Quod si quis ante baptismum modo prædicto gratiā & sic peccati deletionem, assecutus sit, non est per hoc baptismus frustra. Nam obligationē ad pœnam aufert, & gratiam adauget, fomitem quoque restringit, & in numerum fidelium expressè ponit: imò nec sine baptismi voto gratiam quis assequeretur. *Matt. 25.*
Rom. 11.

Manent autem post baptismū pœnalitates, tum vt vitam futuram, vbi hæc pœnitentis non erunt, studiosius inquiramus: tum etiam vt virtutis exercendæ materiam habeamus.

Patet ex his, rem sacramenti, scilicet gratiam, ipsum quandoq; præcedere, neq; id videri debet absurdum, cū quandoq; longè etiā post sequat, vt si quis fictè accedēs, post pœniteat. *Ioan. 11.*

Quamquam aut paruuli vsum arbitrii nondum habeant, gratiam tamen

men

1. Cor. 6.

LOCORVM COMMVNIVM
men in baptismo habitualem accipi-
unt: qua & vti poterunt adulti, nisi
peccando eam extinguant.

Caput 5.

Pendet'ne baptismi integritas ab ad-
ministrantium qualitate?

1: Cor. 3.

Galat. 6.

A Equè verus & sanctus baptis-
mus à bonis datur & à malis
ministris: nec plus à bono,
nec minus à malo. Neque enim homi-
nis munus est baptismus, sed Dei, qui
principaliter baptizat. Vnde nec Pe-
tri, nec Pauli baptismus dicitur, sed
Christi: qui sibi baptizandi potesta-
tem retinuit, ministerio alijs collato.

De eis verò, qui baptismum reci-
piunt, dicendum quòd hæreticus vel
schismaticus, quamuis baptismum
accipiat, nõ tamen virtutem eius po-
test participare. Qui, si Ecclesie se con-
iungat, non quidem reiterandus est
baptismus, sed ipse in vnitatem catho-
lica, effectum ipsius consequetur.

Caput 6.

Quis est ordinarius baptismi
minister?

EXtra necessitatis casum bap-
tizare non conuenit, nisi sacer-
dotibus.

dotibu
titur e
si etia
re atte
verus
randu
ab hæ
clesiæ
di. Qu
um ser
per ma
vnus b
sione,

In v
mater
non co
nem p
autem
cuntur
legium
nis acc

Neq
incong
norant

Qu
baptiz
baptiz
tunc b
tur dat

Si q
tur, eti

L I B E R I I I I .

dotibus. In necessitate autem permit-
titur etiam laicis & mulieribus. Qui
si etiam extra necessitatem baptiza-
re attentarint, licet grauius peccent,
verus tamen est baptismus, nec ite-
randus: sicut nec rebaptizari debent
ab hæreticis secundum formam Ec-
clesiæ baptizati, sed sunt reconcilian-
di. Quod autem Cyprianus contrari-
um sensit, ignorantia factum est, que
per martyriū expiata est. Neque est nisi
vnus baptismus, qui trina fit immer-
sione, propter mysterium trinitatis.

*Beda in
hom. 36.
in Matth.*

In vteris autem maternis etiam si
mater baptizetur, puerum baptizari
non contingit. Oportet enim homi-
nem prius nasci quam renasci. De his
autem, qui in vtero sanctificati di-
cuntur, respondemus hoc per priui-
legium factū esse, vbi & an vsus ratio-
nis acceleratus sit, in dubio relinquif.

Neque etiam baptismum impedit
incongrua baptizantis locutio, ex ig-
norantia proficiscens.

Quod si de quoquam ignoretur,
baptizatus sit, nec ne, sub conditione
baptizari debet: nec reputandus est
tunc baptismus iteratus, cum nescia-
tur datus.

Si quis autem solum ioco tinga-
tur, etiam prolata forma, baptismus
non

non

LOCORVM COMMVNIVM
non est, cum intentio sit necessaria.

Quod si paruulus spe cōmodi offeratur, nihilominus baptismū recipit.

Potest autem baptismus dari omni tempore, licet conuenientius in sabbato Paschæ & Pentecostes.

Et quidem si adulti sint baptizandi, pro se respondeāt: si verò paruuli, alij respondēt pro eis: at paruuli illa responsiōe tenentur cū adoleuerint.

Ea autem quæ sunt pro baptismatis solennitate, etiam si omittantur, baptismum non irritant.

Caput 7.

Quod est alterum à baptismo sacramentum, & quis eius usus?

Confirmationis sacramentum, quod institutū est ad fidei firmitatem & gratiæ profectum, ab episcopis & his solis cōferendum est, & hoc sub præscripta forma: Con signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine patris & filij, & spiritus sancti.

In quo quidem sacramento donatur spiritus sanctus, ad roborandum eos, qui baptizati sunt, qui & datus est in baptismo ad peccati remissionem.

Quamuis

L
Quan
firmasse
tempore
cessum, n
Debet
obstet n
sicut nec

Quod'na

D

vel gratia
spiritaali
do gratia
mentū, se
fons & or
in lege v
na, quoc
pluit. pos
quem bap

Ceteru
à Christo
agni pasc
sibilem su
cipulis er
moriæ di
retur, qu
ta termin

Et hoc

L I B E R IIII.

Quamuis autem præsbyteri confirmasse legantur, fuit tamē hoc pro tempore peculiari indulgentia concessum, nec iam vltra fieri debet.

Debet autem accipi à ieiuniis, si nō obstet necessitas. Nec iterari debet, sicut nec baptismus, nec ordo.

Caput 8.

Quod nam Eucharistiæ sacramētum?

Dominici corporis & sanguinis sacramentum, quod Eucharistia (hoc est, bona gratia vel gratiarū actio) vocatur, per quod *Ioan. 6.*
spiritaliter reficimur, in quo nō modo *Eccle. 24.*
do gratiæ & virtutis confertur augmentū, sed etiam sumitur ille, qui est *Exod. 16.*
fons & origo gratiarum. Hoc, inquā, *Num. 21.*
in lege veteri figuram habuit manna, quod in deserto patribus Deus *Psal. 77.*
pluit post transitum maris rubri, per *Sap. 6.*
quem baptismus est figuratus. *Greg. in*

Ceterum est Eucharistia instituta *homi. pas-*
à Christo in vltima cœna post esum *chali, &*
agni paschalis, quando Christus visibilem sui corporis præsentiam discipulis erat subtracturus: vt sic memoria discipulorum arctius infingeretur, quo & veteris legis sacramenta terminabantur. *ca. species de consec. dist. 2.*

Et hoc certa verborum forma, ad quam

LOCORVM COMMVNIVM
quam fiat conuersio panis & vini in
substantiam corporis & sanguinis
Christi. Cætera verò quæ in missa di-
cuntur, ad laudes Dei pertinēt & ora-
tiones.

Et si autem post cenam institutū
sit hoc sacramentum, vt tamen à ieu-
nis sumatur, ob sui reuerentiā ratio-
nabiliter ab Ecclesia est ordinatum.

*Aug. lib.
10. ca. 5. de
ciuit. Dei.
Aug. lib.
4. de sacr.
cap 4.*

In quo quidem sacramento tria
est cōsiderare: scilicet, sacramentum
tantum, quod est species panis & vi-
ni: sacramentum & rem, quod est cor-
pus Christi verum: & rem tantum,
quod est mysticum corpus eiusdem
Domini Iesu Christi.

Caput 9.

Quot modis manducatur cor-
pus Christi?

*Aug. de
Sacramen.
fidelium.*

1. Cor. 11.

DVPLEX est huius sacramenti
manducandi modus, sacra-
mentaliter scilicet, & spiritualiter:
duplex rei ipsius correspondens, sci-
licet corporis ipsius mystico, & vero.
Sumitur namq; corpus domini in
hoc sacramento verè & realiter à bo-
nis & malis: sed à malis sacramenta-
liter tantū, à bonis sacramentaliter
simul & spiritualiter: quorum prior
mandu-

mandu-
ceptione
to alter
sacram
Secu-
dos dist
etorum
loqui v

Quid se-
ris e

IN FAR-
qua
obtu-
ris dicitur
sa re no-
ra, fructu
quo Dor-
viuifica-
Et paup-
tē non se-
pdest ca-
sta Et nu-
sibiliter
modo, q
Isti au-
Domina
ti dicit:

LIBER IIII.

manducandi modus consistit in sus-
ceptione ipsius sub visibili sacramen-
to. alter vero in vnione ad ipsum sub
sacramento contentum.

Greg. in

homilia

paschalis

Secundum quos manducandi mo-
dos distinguenda sunt quædam do-
ctorum verba, qui alioqui ambigüe
loqui videntur & contrariè.

Caput 10.

Quid sentiendum de ueritate corpo-
ris & sanguinis Christi in sa-
cramento altaris?

Infana est & execranda hæresis, *Ioan. 6.*

qua quidam iuxta intellectus sui *Aug. in*

obtusitatem in sacramento alta- *Psal. 54.*

ris dicunt, verum corpus Christi, ip- *Ioan. 5.*

sa re non contineri, sed tantum figu- *Matt. 26.*

ra, frustrâ nimirum illi innitentes, *Marc. 14.*

quo Dominus dicit: Spiritus est, qui

uiuificat, caro non prodest quicquâ.

Et pauperes semper habebitis, me au-

tê non semp habebitis, &c. Neq; enim

prodest caro, si sola sit à diuinitate seic-
ta. Et nunc Christum non habemus vi-

sibiliter presentem eo conuersationis

modo, quo hic olim in terris agebat.

Isti autem non aduertunt alia, quæ

Dominus de huius ueritate sacramen-

ti dicit: Caro mea uerè est cibus: &

Ioan. 6.

H hoc

LOCORVM COMMVNIVM
hoc est corpus meum, &c. Verè igitur
& realiter corpus eius verum in sa-
cramento cõtinetur, inuisibiliter ta-
mè, & sub speciebus panis & vini oc-
cultatũ. Et qui autor est muneris, ip-
se est testis veritatis. Quod multis ex-
emplis & autoritatibus ostēdi potest

Caput II.

Remanet'ne substantia panis & vini facta consecratione?

*Aug. de
Trin. lib.
3. cap 4.*

Conuersio panis in corp⁹ Chri-
sti, & vini in sanguinem eius,
non est accidentaria, remanen-
tibus præexistentibus accidētibus. s.
sapore pondere, figura, & colore: sed
substantialis, rectè à patribus appel-
lata transubstantiatio, eo quod sub-
stantia panis & vini in corpus & san-
guinem Christi conuertantur: nec ta-
men hoc fit per nouam corporis for-
mationē, vel præexistentis augmen-
tum, quia quantitas manet.

Nec panis se habet vt materia re-
spectu corporis Christi, sed conuertit-
tur panis substantia in corpus Chri-
sti, illud ipsum prorsus quod de vir-
gine assumptum est, diuina interim
virtute panis accidentia sustentans,
à quibus tamè nihil afficitur, nec cen-
sendus est panis anhilari, sed (vt di-
ctum

et est) i
Occ
& sang
ad vitan
tum irri
ob fidei
quæ non

Sub d
tur, vt f
assumpsi
in nobis
Quod ne
sub vtra
que vero
panis &

Vino
vnionem
significa

Et qu
tale & pa
dit. Nos
accipim
guinē, se

In quo su
confe

A
c
r
pore h

et est) in corpus Christi cōuertitur.

Occultantur autem idem corpus & sanguis sub panis & vini specie: tū ad vitandum horrorem sumentium: tum irrisionem infidelium: tum etiā ob fidei meritum, vt quæ sit de his, quæ non videntur.

Sub duplici etiam specie conficitur, vt filium Dei corpus & animam assumpsisse significetur, atque eadem in nobis sanctificare ac instaurare.

Quod nec vnitatē ipsius tollit, quia sub vtraque specie totū sumitur. Neque verò de alijs substantijs, quàm panis & vini, cōfici debet aut potest.

Vino autem aqua miscenda est, ad vnionem populi cum capite Christo significandum.

Et quidē discipulis Christus mortale & passibile adhuc corpus tradidit. Nos autem tale quale modo est, accipimus, quod nec intinctū in sanguinē, sed siccū populo tradi debet.

Caput 12.

In quo subiecto sunt accidētia illa post consecrationem remanentia?

Accidentia panis & vini in sacramento post consecrationē remanentia, non sunt in corpore Christi, q̄ videlicet eisdem non

Luc. ulei.

LOCORVM COMMVNIVM
est affectum: nec sunt in pane & vino,
quæ tunc non extant, sed sine subie-
cto diuina virtute sustentantur: re-
manent autem ad mysterij ritum, &
fidei suffragium, ac oris gustum.

1. Cor. 10.

De fractione autem dicendum, quod
vera est fractio in ipso sacramento,
non quidem in corpore Christi, quod
impassibile est, sed in accidentibus
remanentibus. Idcirco fit ad significan-
dum diuersum statum corporis ipsi-
us veri, in mundo, in sepulchro, & in
cælo. Atque ad significandum corpo-
ris ipsius mystici partes, quarum ali-
qua in beatitudine cum eo regnat,
alia in mundo ambulat, alia autem
in sepulchro quiescit.

Est autem totus Christus in singu-
lis partibus fractis.

Denique hoc, quod quotidie facit
sacerdos, & sacrificium & immolatio
proprie dici potest. Est enim signum
memoriale, & figura immolationis
pro nobis semel factæ. Hinc & quoti-
die sumitur in charitatis augmentum,
& medicinam peccatorum.

Caput 15.

Est ne omnibus sacerdotibus hæc colla-
secrandi potestas communis?

Sacra

L
S Ace
vita
con
rito conf
tur creat
mento vi
cretius o
Quin
ticus sac
modo ser
quod Ec
Hæret
tio in int
incurritu
natè pro
tempora
riæ princ
nouas op

P Oer
du
bus
tis Est en
fragium
post bap
am repa
est sacra
tia autem
A pœn

LIBER IIII.

Sacerdos quilibet etiam impuræ vitæ, Eucharistiæ sacramentum conficere potest. Nō enim in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris cuius virtus sub tegumento visibilium rerum salutem secretius operatur.

*Aug. lib.
de corpore
Domini.*

Quin & hæreticus atque schismaticus sacerdos verè cōsecrare potest, modo servata forma intendat facere quod Ecclesia facit.

Hæreticum aut facit prava intentio in intelligentia scripturarum. Et incurritur hæresis ex verbis inordinatè prolatis. Est verò hæreticus, qui temporalis commodi, & maximè gloriæ principatusq; sui gratia, falsas ac novas opiniōes gignit, vel sequitur.

Capit 14

Quid est pœnitentia?

Pœnitentia (de qua nunc agendum est) necessaria est hominibus per peccatum à Deo separatis. Est enim secunda tabula post naufragium, sicut baptismus prima. Nā post baptismum lapsi, per pœnitentiam reparari possunt. At baptismus est sacramentum tantum, pœnitentia autem etiam virtus est.

A pœnitentia autem & Christus & *Mat. 3.4.*

H 3 præ

LOCORVM COMMVNIVM

Marc. 6.
Esai. 6.

præcursor ipsius Ioannes, prædicationem in ceperunt, quæ à puniendo dicta, à timore initiatur. Est igitur pœnitentia, præterita mala plangere, & plangenda iterum non committere: quod cum similibus accipiendum est de proposito plangentis.

Vnde erroneum est, quod quidam dixerunt veram pœnitentiam non fuisse, vbi plangentem contingit iterum peccare. Veruntamen per peccatum sequens, pœnitentia prior & alia bona mortificantur: attamen si peccator iterum resurgat per pœnitentiam, opera in charitate facta reuiuiscunt, quamuis non ea, quæ in peccato facta, nunquam enim viua fuerunt.

*De vera
& falsa
pœnit. c. 8.*

Per quæ & sanus habetur intellectus eius, quod Augustinus dicit, inanem esse pœnitentiam, quam sequens culpa coinquinat. Similiter & id quod de relapsis dicit, Non eos veniam consequi. Quod autem dicit pœnitentem dolore gaudere debere, de perfectorum intelligitur pœnitentia.

*Lib. 2. de
pœn. c. 11.*

Quod verò Ambrosius ait, pœnitentiam non reiterandam, de solenni pœnitentia accipitur.

Alioqui toties iteranda est pœnitentia, quoties quis peccat, Nec contra est

tra est a
vt quæ
get, non

Pote

A

altero p

Quo

nō puni

dum est

quidem

tur) em

& accipi

ducit, al

ne in æt

non pœn

naliter (

tur, qui

talibus

Quo

complu

non est c

criminis

desertio

Vnde

alio, fa

tra est autoritas Apost. Heb. 6. & 10. *Hebr. 1.*
 vt quæ baptismum repetendum ne-
 get, non pœnitentiæ sacramentum.

Caput 15.

Potest'ne unum peccatum sine
 altero remitti?

A Veritate longè recedunt, qui
 putant vnum mortale sine al- *Matt. 18.*
 tero dimitti, seu de vno sine
 altero pœnitentiam agi posse.

Quod autē scriptura dicit Deum *Nabu. 1.*
 nō punire bis in idipsum, Intelligen- *secundum*
 dum est de his, qui ex flagellis (qua- *70.*
 quidem quintuplici causa infligun-
 tur) emendationem accipiunt. Sicut
 & accipiendum est, quod Hiero. ad- *In 1. cap.*
 ducit, aliquos temporaliter punitos, *Nabum.*
 ne in æternum punirentur. Nam in *Gene. 19.*
 non pœnitentibus etiam leuia æter- *Exod. 14.*
 naliter (saltem per accidens) puniun- *Num. 1.*
 tur, quia scilicet cū eis simul & mor-
 talibus decedunt.

Quod etiam dicit Greg. ciuitatem
 complui in vna parte & non in alia, *Ho. 10. in*
 non est contrarium: quia non quo ad *Exech. c.*
 criminis veniam, sed alicuius peccati *1. Nabu.*
 desertionem quandoq; hoc cōtingit.

Vnde de vno peccato mortali sine *Heb. 6.*
 alio, satisfactio fieri non potest. Est

H 4 enim

LOCORVM COMMVNIVM
enim satisfacere, peccati causas exci-
dere, & earum suggestionibus aditū
non præbere: quod non facit, qui vel
Matt. 6. in vno remanet mortali. Hinc nec
Acto. 15. blandiri sibi debent de elemosynis,
Tic. 2. qui non de omnibus pœnitent: eò
Luc. 12. quòd dicat Dominus: Date elemo-
Phil. 4. synam, & ecce omnia munda sunt vo-
Eccle. 30. bis. Elemosynam enim seu miseri-
cordiam, oportet sibi ipsi homo pri-
mum impendat, scilicet de peccatis
pœnitendo.

Bono autem in statu peccati facta,
non remuneratione gloriæ, sed tem-
porali aliquo compensat Deus. Sed
nec bona in charitate facta, per pec-
catum mortificata, nisi per pœniten-
tiam reuiuiscunt. Igitur vnum pecca-
tum mortale sine altero non dimitti-
tur, sicut nec Christus hominem, nisi
totum aliquando sanauit: aliàs deus
inimico, & ei qui nō habet timorem,
veniam daret: nec plenam, sed dimi-
diam, quod inconueniens esse patet.

Deniq; & ad veram pœnitentiam,
malè ablatorum restitutionem fieri
necessarium est, dummodo facultas
adsit.

Caput 16.

Quot sunt pfectæ pœnitentiæ partes?

Tres

T
satisfac
peris co
rimur.
tuos do
mo: alt
iam fact
Est a
cretio, v
tem crim
sonam:
quæ ipsi
trahere
seuerau
nec con
sit sacer
ad com
dat. Cau
nitentia
ludi & s
cia, in q
re non p
stentes,
monenc
nitentia
Est a
dam en
ab adul
exuere

L I B E R IIII.

Tres ponuntur partes perfectæ
 pœnitentię, scilicet, cordis con-
 tritio, oris confessio, & operis
 satisfactio: nam & corde, & ore, & o- *Matt. 9.*
 peris consuetudine spiritualiter mor- *Luc. 7.*
 rimur. In cuius etiã signum tres mor- *Ioan. 11.*
 tuos dominus suscitauit, vnum in do-
 mo: alterum extra portam: tertium
 iam fœtidum in sepulchro.

Est autē pœnitenti necessaria dis-
 cretio, vt scilicet consideret qualita-
 tem criminis, tempus, locum, & per-
 sonam: & sic de alijs circumstantijs,
 quæ ipsum variare, & in aliud genus
 trahere possunt: quātumq; in eo per-
 seuerauerit, & de omnibus doleat,
 nec confessionem diuidat. paratusq;
 sit sacerdoti obedire, & tunc tandem
 ad communionem Eucharistię acce-
 dat. Cau eat autem ea, quæ veræ pœ-
 nitentię sunt impeditiua, qualia sunt *Psal. 6.*
 ludi & spectacula, & negotia, vel offi- *Matt. 5.*
 cia, in quibus sine peccato permane- *Luc. 5.*
 re non potest. In quibus tamen exi-
 stentes, aliqua bona opera facere cō-
 monendi sunt, vt sic eos Deus ad pœ-
 nitentiam illustret.

Est autē pœnitentia triplex. Quæ-
 dam enim peragitur ante baptismū
 ab adultis, quos veterem hominem
 exuere oportet, priusquam nouum

H 5 indu-

Rom. 6.
Col. 3.

Matt. 7.

LOCORVM COMMVNIVM
induant. Alia post baptismū pro mor-
talibus, alia pro venialibus: quæ et si
leuia videantur, multiplicata tamen
grauant & opprimunt. Quod tamen
opprimere intelligendum est, nō quæ
tenus venialia manent: sed si interue-
niret contemptus, vel alia mortalis
circumstantia.

Caput 17.

*Est ne secreta confessio ad remissionē
peccatorum necessaria?*

Sine secreta seu sacramentali cō-
fessione, regulariter nō sufficit
cordis contritio ad remissionē
peccatorum: quanquam fieri possit,
tanta sit interior pœnitentia, vt pri-
usquam ad sacerdotem venias, iam
Deus peccata remiserit, neque vllam
præterea satisfactionē exigat: sed ne-
mo id temerè de se præsumere debet.

Iacob. 5.

Quare non sufficit soli Deo confi-
teri, modo copia sacerdotis haberi
possit, qui & pœnitentiā imponat, &
absolutionem impendat. Nam satis-
factionis modus, & peccatoris re-
conciliatio, ad ministros Ecclesiæ
pertinent, quæ sine confessione fieri
non possunt.

Luc. 17.

Sed & erubescencia in cōfessione,
est mag-

est mag
bitæ p
ctum e
bus. Q
dotem

Quo
se, non
prædic
nia fac
quam f
sionis t

Igit
pars po
toris e
tis iudi
telam

Vere

C
sed spi
scienti
licet ec
bet rec
à regno
mento
non ha
ministr
vsus co

est magna pars deletionis pœnæ debitæ pro peccatis. Vnde & leprosis dictum est, ostenderent se sacerdotibus. Quærat autem confitens sacerdotem scientem soluere & ligare.

Quod autem Petrus legitur fleuisse, non tamen peccatum confessus, prædictis non obstat. Non enim omnia facta, scriptis mādāta sunt, quam fortasse nondum lege confessionis tenebatur.

Igitur necessaria est oris cōfessio, pars pœnitentiæ: tum propter peccatoris erubescētiā, tum ob sacerdotis iudicium, tum ad futurorum cautelam & humilitatem.

Caput 18.

Vere ne sacerdos peccata remittit?

Claues, quibus regnum cælorū indignis clauditur, & dignis aperitur, nō corporales sunt, sed spirituales, discernendi videlicet scientia & potestas iudicandi: qua scilicet ecclesiasticus iudex dignos habet recipere, & indignos excludere à regno Dei, id est, Ecclesia & sacramentorum perceptione. Vnde & hoc non hæreticis præcisit, sed Ecclesiæ ministris competit. Clauium igitur vsus consistit in discernendo ligando &

H 6 dos &

Matt. 9.

Marc. 5.

Iacob. 5.

Matt. 26.

Marc. 14.

Ioan. 22.

Iob. 13.

LOCORVM COMMVNIVM
dos & soluendos, & ligando ligandos,
& soluendo soluendos.

Ephe. 5.
Ioan. 20.
& 11.
Aug. de
uera &
falsa pœn.
cap. 10.
Quamuis autem solus Deus animam intus à peccato purgat & sanctificat, dum ei gratuitam iustitiam infundit, facit tamen hoc per sacerdotum ministerium, & per sacramenta foris adhibita. Quare ministri sacerdotes nō tantum dicendi sunt remittere peccata, quia declarāt remissa esse: sed quia ministerio eorū Christus peccata remittit.

Matt. 3.
Ioan. 11.
& 16.
Matt. 10.
Ligare præterea sacerdos dicitur, dum pœnitentiæ satisfactionem imponit, & soluere dum aliquid de eadem remittit. Item ligare dicitur, dū contumacem excommunicat, & soluere dum sacramentis restituit.

Per quam excommunicationem, gratia & Dei protectio homini subtrahitur: & excommunicatus sibi ipsi relinquitur, & diabolo potestas in ipsum datur, nec particeps est præcationum, quæ pro ecclesiastico corpore in Ecclesijs fiunt. Sunt autem hæc omnia intelligenda, si adsit recta discretio, & clavis non erret.

Caput 19.

Omnes ne & soli sacerdotes potestatem habent remittendi peccata?

Solis

L
SOLI
nit
ne c

ordine s
De cl
tionis qu
omnes e
que non
cet ad di
clavis, q
cernendi
fine actu

entiam h
nendi au
ordinati
Igitur cl
di sacer
tur, accip
habent, &

Tame
cerdotes,
tamen ea
dotum: q
cerdotes
bere dicu
tuntur. N
dam face
dum bon
nam sequ

Quod
lach. Ma

L I B E R IIII.

Solis quidē sacerdotibus per ministerium episcopi in ordinatione dantur claves: & simul enim cū ordine sacerdotij, claves recipiuntur. *Num. 6.*

De clauē tamen scientiæ seu discretionis quibusdam videtur, quod non omnes eam recipiant. Sed hoc plerisque non placet, nisi limitatum scilicet ad dignam receptionem eiusdem clauis, quæ, scilicet, est autoritas discernendi. Nā & illa stare non potest sine actuali cognitione. Sed & qui scientiam habent, dictam tamen discernendi autoritatem non habent, nisi ordinati, ergo nec scientiæ clauem. Igitur clauē illas ligandi & soluendi sacerdotes omnes, dum ordinantur, accipiunt: sed soli boni eas dignè habent, & eis dignè vtuntur.

Tametsi autem sancti viri, non sicut sacerdotes, benedicere alijs possint, non tamen ea benedictione, quæ est sacerdotum: quamuis verò eam cuncti sacerdotes habeant, soli tamē boni habere dicuntur, quia hi soli rectè ea vtuntur. Neque tamen mala quorundam sacerdotum vita bonos lædit, dum bonam modò ipsorum doctrinam sequuntur. *Matt. 16.*

Quod autem Dominus per Malach. Maledicam (ait) benedictioni-

H 7 bus

LOCORVM COMMVNIVM
bus vestris, quo ad ipsam sacerdotū
maledictionem, seu quo ad eos, quos
adulando seducunt, intelligi debere
dicit Hieronymus.

*In cap. 2.
Malach.*

Sacerdos igitur alios soluere vo-
lens & ligare, iustus esse debet in vi-
ta, & discretus in scientia.

Caput 20.

*Quousque protenditur poeni-
tentiae tempus?*

Matt. 24.

Poenitentiae tempus quidē con-
ceditur peccatori, vsque ad ex-
tremum praesentis vitae termi-
num: sed magnoperē periculosum est
eam adeo in longum differre. Adeo
vt D. Augustinus huiusmodi poenitē-
tiam vix agnoscere videatur: prop-
terea quod rarissimē sincera sit, fe-
rē non ex amore iustitiae, sed gehē-
nae timore procedens. Difficile enim
est in vltimo statu verē poenitere, pro-
pter multa impedimenta tunc occur-
rentia, mundum scilicet, filios, & vx-
orem, & mortis dolorem, & similia.
Fieri tamen potest, vt & tunc veraci-
ter quis poeniteat atq; saluetur.

Sed absque condigna satisfactio-
ne hinc discedens, acerbissimam pur-
gatorij poenam se passurum, certum
habeat,

habeat,
tritione
ro solua
maturē
in hac vi
gatorio
Vnde &
rum ora
pondus
Nec
ponenda
quam pe
Nequ
ciliatio
quam et
sit, & pri
Hinc
dos simp
absente,
aliās, eo
ficut nec
Denic
tat, nec h
respuend

Rem

Q v
ca

L I B E R III.

habeat, nisi ob vehementiorem contritionem in hac vita supplicio futuro solvatur. Denique & alii, qui etiam mature penitentes, satisfactionem in hac vita non expleverint, in purgatorio quod reliquum est persolvent. *Psal. 50.*
Vnde & per eleemosynas, & amicorum orationes, penitentiae eorum pondus est releuandum. *Acto. 1.*

Nec morientibus penitentia imponenda est, sed indicanda duntaxat, quam peragant, si conualescant.

Neque unquam morienti reconciliationem petenti, ea deneganda est, quam etiam si tunc petere non possit, & prius eam appetierit, sufficit.

Hinc & a publico crimine sacerdos simplex in casu mortis, episcopo absente, solvere potest: quod tamen alias, eo inconsulto, facere non debet, sicut nec virgines consecrare.

Denique si moriens sacerdotem petat, nec habere possit, oblatio ipsius respuenda non est.

Caput 21.

Remittuntur ne & peccata

post hanc uitam?

Quædam peccata, venialia scilicet, etiam post hanc vitam quibusdam

LOCORVM COMMVNIVM
busdam remittuntur, his scilicet, qui
in hac vita, vt sibi remitterentur, me-
ruerunt: in gratia videlicet deceden-
tes, & in hac vita lignū, fœnum, aut
stipulam super fundamento fidei (se-
cundum Apostolum) ædificantes: hæc
temporalia plus iusto, citra tamen
auersionem à Deo, diligentes.

1. Cor. 13.

*Aug. de
ciuit. Dei,
lib. 2. c. 26.*

Nam hi, qui aurum & argentum,
aut lapides preciosos, scilicet charita-
tem Dei & proximi, ac pia opera, ædi-
ficant, etiam ab hoc igne erūt immu-
nes: intelligendo de perfectis in di-
cta dilectione.

Qui quidem ignis etsi transitori-
us sit, grauis tamen admodum est. In
præsenti enim exhibet misericordia:
in futuro vero iustitia exercebitur.

Debent autem in confessione om-
nia detegi, & singula mortalia, quo-
rum quis habet memoriã, prius, sci-
licet legitimè non confessorum: alia
autem in generali sufficit dicere, si-
cut & ipsa venialia, quæ & vtraq; per
confessionem generalem remittuntur.
Cauendam est etiam confitenti,
vt sicut nullum mortale debet scien-
ter suppressere: sic nec confiteatur,
quod non fecit. Neque enim mentien-
dum est in confessione.

Sacerdos quoque omnino caueat,
ne con-

ne confi
prodat
Cont
prio suc
quam a
sensu, ab
men nec

Redet

R
rum ren
summa
modum
Est a
(secund
quod fit
trito pe
ro id qu
tum tan
est res &
vo pecc

Que

V

L I B E R IIII.

ne confitentium vlllo modo peccata
prodat.

Confiteri autem debet quisq; pro
prio suo sacerdoti, nec sacerdos quis
quam alienū, sine pastoris eius con-
sensu, absolueri potest. Excipitur ta-
men necessitatis articulus.

Caput 22.

Redeunt'ne semel remissa peccata?

Redire dicuntur peccata semel *2. Pet. 2.*
remissa, si iterato committan-
tur: non quod irrita fiat pri-
um remissio, sed quod repetita, per
summam ingratitude mirum in
modum aggraentur.

Est autem in actione pœnitentiæ
(secundum quosdam) sacramentum
quod fit exterius: res verò ipsius, con-
tritio pœnitentis. Secundū alios ve-
rò id quod fit exterius, est sacramen-
tum tantum: contritio verò interior
est res & sacramentum: remissio ve-
rò peccatorum, est res eius tantum.

Caput 23.

*Quem fructum habet extreme
unctionis sacramentum?*

Vntio extrema sacramentum
est exeuntium de hac vita: & *Iac. ulti.*
fit oleo ab episcopo consecra-
to, nem.

LOCORVM COMMVNIVM
to, nempe inter tres vnctiones, qui-
bus vtitur Ecclesia, scilicet chrisma-
tis & catechumenorum, tertia, qua
dicitur oleum infirmorum.

Quod quidem sacramentum insti-
tutum est ad peccatorum remissio-
nem, contra imminentis mortis hor-
rorem, & satanae terriculamenta, al-
leuiationem etiam, si expediat, cor-
poralis infirmitatis.

In quo etiam ipsa exterior vnctio
est sacramentum tantum: res vero ip-
sius, est interior peccatorum remissio,
& virtutum ampliatio.

Quod etiam sacramentum ex con-
temptu vel negligentia omittere nul-
lus debet, nec etiam reiterare, nisi
morbo redeunte.

Caput 24.

Quod est ordinis sacramentum?

Septem sunt ordines ecclesiasti-
ci: Ostiariorum, lectorum, exor-
cistarum, acolythorum, subdia-
conorum, leuitarum, & praesbytero-
rum. Quorum singulorum officia,
quae sint, & alia ad ipsos pertinentia,
aliunde petenda omittimus.

Hos etiam ordines in semetipso Chri-
stus exhibuit, & ecclesiae seruandos re-
liquit. Quorum tres vltimi sacri sunt,
nimi-

Num. 3.
Acto 8.

L
nimirum
tus, & p
latione

Est a
signacu
dam po
& omni
uenit. E
tum sig
respectu

Sunt
tatum, f
ordinu
pus, qu

Debe
clesia su
respon
& illis

sacram
lennia

Nisi
diacon
dicat:
chume

Potest

tra

A

nimirum subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus: alij horum collatione non sacri.

Est autem ordo sacrum quoddam signaculum, per quod peculiaris quædam potestas tradit ordinato. Hinc *Acto. 6.*
& omnibus his nomen ordinis conuenit. Et quia in omnibus sacramentum significatur, ideo & omnes hoc *1 Tim. 3.*
respectu sacri dicuntur. *Ezech. 33.*

Sunt insuper & alia nomina dignitatum, seu officiorum, quæ non sunt ordinum, vt pontificatus & episcopus, quæ & vltius distinguuntur,

Debent autem affecti ordines ecclesiasticos, conari, vt vita dignitati respondeat, vt plebs ex eis proficiat, & illis sponte obtemperet, à quibus sacramenta percipit, & missarum solennia audit.

Missæ aut hinc appellata est, quod diaconus missos faciens presentes, dicat: Ite, missa est. Hinc missa catechumenorum & fidelium.

Caput 25.

Potest ne ab hereticis seu scismaticis tradi ordinis sacramentum?

AN ab hereticis tradi vel accipi possit ordinis sacramentum, diuersæ sunt autorum sententiarum.

LŒCORVM COMMVNIVM
tiæ Retinenda est ea, ratum esse pos-
se, si quidem seruent ecclesiæ formā,
quamuis hoc in suā faciunt pernitiē.

Autoritates autem quæ dicere vi-
dentur, sacramenta ab hæreticis ac-
cepta falsa & inania esse. Intelligun-
tur quo ad effectum gratiæ inde con-
sequendum.

*Acto. 8.
4. R. g. 5.*

Qui autem pro ordinum collatio-
ne aliquid dant vel accipiunt, symo-
niaci dicuntur, & vtrique veniunt
puniendi. Veruntamen qui ignoran-
ter à symoniacis ordinantur, tolerari
possunt: scienter autem ab eis ordi-
natorum consecratio irrita habetur.

Est autem triplex symoniacæ hæ-
resis species, in ordinatione. Quidam
enim symoniaci à symoniacis symo-
niacè ordinantur: alii symoniaci symo-
niacè, sed non à symoniacis: tertii
verò non symoniaci, à symoniacis.
Et hi tolerari possunt, dummodo ig-
noranter hoc fecerint. Quod etiam
dicitur à symoniacis ordinatos dam-
nari, intelligitur nisi violenter quis
ordinetur.

Porro in subdiaconum ante an-
num decimum quartum non debet
quis ordinari: in diaconum non an-
te viginti quinque: in præbyterum
autem non ante triginta. Quæ tamen
hodie

hodie
viginti
accessu

Cur

M

randa
ad cau

Fuit
cessita
no mu
hæc pr
ra vero

Qu
sentien
tamen
approb
comm

Sig
coniun

Qu
sensum
ctum e
ciat sig

L I B E R IIII.

hodie moderata sunt: vt anno ætatis
vigefimo quinto ad præfbyterium
accessus fit.

Caput 26.

Cur nam institutum est matrimo-
nij sacramentum?

Matrimonij sacramentum in *Genē. 120*
paradiso, ante peccatum pri-
mo institutum est, ad gene-
randam prolem. Nunc vero est etiam
ad cauendi criminis remedium.

Fuit præterea prior institutio ne-
cessitatis. At ista (genere iam huma- *Heb. 13.*
no multiplicato) est voluntatis. Ad-
hæc prior facta est in paradiso, alte-
ra vero extra paradifum.

Quidam autē hæretici perniciosè
sentientes, nuptias cõdemnant, cum *Ioan. 2.*
tamen & Christus præsentia nuptias *Matt. 14.*
approbauerit, & easdem Apostolus *1. Cor. 7.*
commendauerit.

Significat autem hoc sacramentũ
coniunctionem Christi cum ecclesia.

Quod etiam per animorum con-
sensum absque copula carnali perfe-
ctum est, quamuis sic à perfecta defi-
ciat significatione.

Caput 27.

Quid

L O C O R V M C O M M V N I V M

Quid est, & quomodo contrahitur matrimonium?

CVM matrimoniū sit viri & mulieris maritalis coniunctio inter personas legitimas, indiuiduam retinens vitæ consuetudinem: ideo coniuges sine consensu mutuo non separantur, nec vnus sine altero continentiam vouere potest, sed debitum coniugi reddere tenetur.

Fit autem matrimonium consensu, qui per verba de præsentī exprimitur, etiam si copula carnalis non interueniat.

Estq; differentia inter sponsalia & matrimonium, quod sponsus etiam inuita sponsa monasterium ingredi possit, & contra: non autem matrimonio per congressum consummato. Quamuis & sponsi coniuges quandoque dicantur. Quod si sponsalia cū vidua cōtrahantur, bigamia per hoc non inducitur.

Caput 28.

Efficit ne coniugium consensus de futuro accedente iuramento?

Consen-

Consensus de futuro, matrimo-
nium non facit, etiam si iura-
mento firmatus fuerit, quum
per huiusmodi iuramentum fiat con-
firmatio, non de facto, sed futuro.

Hinc si alter contrahentium, ad aliã
copulam transferit, dissoluta est pro-
missio prior.

Lex autem quæ aliud dicere vide-
tur, intelligenda est, si verba de præ-
senti interuenerint, aut quod futurũ
sit matrimonium.

Tradi autem parentibus sponsam,
& à sacerdote benedici, de sacramen-
ti substantia non sunt, sed ad quan-
dam ipsius pertinent solennitatem &
honestatem.

Consensus etiam occultè per ver-
ba de præsentem expressus, matrimoni-
um in conscientia perficit. Quamuis
in ecclesiæ iudicio verba illa non cog-
nant, cum testimonium desit.

Debet autem matrimonialis con-
sensus esse in cõiugalem societatem, *Gen. 2.*
quapropter mulier ex latere viri sum-
pta scribitur. Vnde & inter fratrem
& sororem cohabitantes, matrimo-
nium non est: fuit autem inter Virgi-
nem & Ioseph.

Caput 29.

Facit ne

LOCORVM COMMVNIVM

Facit'ne matrimonium consensus uiolenta coactione extortus?

Consensus per coactionem extortus, matrimonium non facit: nec consensus appellandus est, qui vi extorquetur. Veruntamen si post huiusmodi coactionem liber consensus superuenerit, utpote si simul cohabitent, & non reclamant, consensus iam liber factus videtur, & priorem defectum emendare. Debet autem consensus esse liber, non solum in nuptiis, sed & in sponsalibus. Dicitur etiam ille consentire, qui manifestè & euidenter non contradicit. Vnde & sponsalia talis consensus confirmare dicitur.

Caput 30.

Quis error matrimonium redat inualidum?

1. Cor. 11.
Gene. 29.

Matrimonium error dissoluit, non quidem omnis, sed qui conditionis est seruilis aut personæ: non autem ille qui est qualitatis, ut probitatis aut pulchritudinis, aut fortunæ. s. diuitiarum.

De consensu autem in matrimonio Mariæ & Ioseph, sentiendum, quod

L I B E R IIII.

quod virgo proposuerat seruare virginitatem. nisi Deus aliter reuelaret, & sine voto expresso in societate maritali seu coniugalem consensit ex consilio familiari spiritus sancti. Postea vero vna cum Ioseph votum expressit, fuitque inter eos coniugium perfectum sanctitate, licet non ita significatione, quia sine copula carnali.

Sunt autem multae causae, cur matrimonium ferè contrahatur. Quaedam principales, vt prolis procreatio, & fornicationis vitatio. Quaedam etiam sunt minus honestae, vt diuitiae & pulchritudo: Et aliae honestae, vt pax & reconciliatio.

Nec tamen dictae causae minus honestae matrimonium impediunt, eo quod malitia contrahentis sacramentum non maculat.

Fuerunt autem & peculiare causa contractus inter Virginem & Ioseph, vt scilicet virgo solatium haberet, & sustentamentum: partus autem virgineus diabolo celaret, & Ioseph testis esset castitatis coniugis suae.

Caput 31.

Quae sunt matrimonij bonae?

I Tria

LOCORVM COMMVNIVM

Tria sunt matrimonij bona, scilicet fides inuicem seruanda, & proles suscipienda ac sanctè educanda, & sacramentum de matrimonij societate non dissoluenda, etiam si corporalis fiat disiunctio.

Neque hoc tertium deficit in matrimonio, etiam si prima duo deficere contingat.

Coniuges tamen, qui prolem nolunt, sed sterilitatem procurant, potius fornicarij iudicandi sunt: & si foetus tunc animatus fuerit, sunt homicidæ.

Dicta autem bona sic matrimonij actum ordinant, vt si fiat causa prolis, peccatum non sit, aut certè sit non mortale, vt cum seruata fide thori conueniunt causa incontinentiæ.

1. Cor. 7. Atq; hoc est, quod Apostolus coniugibus secundum veniam indulget.

Respon. Nec est contra prædicta, quod concupiscentia semper mala est. Planè enim malū peccat, & non, ptinus culpæ est, nisi vt dictū est. Gregorius aut ab ingressu Ecclesiæ, prohibet post accessum ad vxorem, eū tantum, qui hoc agit incontinentiæ causa, vel quia ratio sit sine huiusmodi concupiscentia.

*10. ad in-
ter.*

*Aug. an
glorū epi.*

Caput 32.

Sunt ne

Sunt'ne in opere coniugali pares
inter se maritus & uxor?

QUAMVIS in alijs vir mulieri
præsit, est, sicut caput corpori, *1. Cor. II.*
tamē in redditione debiti ius *Rom. 7.*
est eis æquale, adeo ut licet præter
causam proles mulier debitum pos-
cat, vir ei reddere teneatur, & cōtrā:
Et neuter, etiam ad continendum suū
corporis potestatem habet, nisi con-
sensu communi.

Attamen licet peccatū non sit, de-
bitum reddere, exigere tamen ultra
generandi necessitatem, veniale est,
morchari vero, criminale. *In illud*

Quod si vir vxori consentiat, ut *1. Cor. 7.*
Deo continentiae votum offerat, ta- *Ne tentet*
men reuocet priusquam mulier vo- *uos sata-*
tum impleat, reuocatum est: non au- *nas.*
tem, si iam fuerit impletum.

Quamuis autem petenti debitum
reddi debeat, sunt tamen dies, in qui-
bus hoc ipsum petere non licet.

Quod aut Hier. aliter dicere videt,
de Ecclesie ministris accipiendū est.

Sunt & tēpora, in quibus nuptiæ
celebrari nō debēt, ut à septuagesima
vsq; ad octauā paschæ, à diebus roga-
tionū vsq; ad octauam pētecostes: Itē
ab aduentu vsq; post Epiphaniā.

Caput 33.

Fuit'ne ueterum poligamia
sine peccato?

Gene. 2. **I**N mundi quidem exordio vnus
vnam habuit vxorē, quod & ob-
seruatum esset, si primi parentes
non cecidissent. Nam inter filios eo-
rum & filias vnus vni coniungeba-
Gene. 4. tur, cum nec alia essent mulieres. La-
mech vero' primus legitur duas ha-
buisse vxores: & quidem reprehensi-
Gene. 16. biliter, quia carnaliter. Quia tamen
Gene. 29. processu tēporis omnes penē ad ido-
la declinabant, diuinitus consultum
Gene. 13. est, patres plures ducere, ne Dei cul-
tus & notitia piorum paucitate def-
iceret. Vnde & maledicta in lege steri-
lis habebatur.

Hinc etiā non imparis meriti æsti-
matur castitas coniugalis Abrahe, &
castitas virginalis Ioannis. cum vtra
que Deo pro tempore militauerit.

Gene. 30. Nec patres fidē thori per hoc vio-
Leui. 18. lârunt, quum Deo volente, plures ha-
Deui. 24. bebant vxores: quia suis fidem serua-
bant. Sub lege etiam de coniugio ma-
gis expressum fuit.

Galat. 4. In nona autem lege fecunditati
virginitas p̄fertur: & sacerdotibus
castitas

castitas indicitur, eo quod per totum mundum fides iam sit publicata.

Caput 34.

Quae personae legitima sunt ad contrahendum matrimonium?

AD contrahendum matrimonium quaedam personae sunt plenè legitimae s. sine omni impedimento: quaedam autem ex toto illegitimae, vt habentes impedimentum ordinis sacerdotalis aut huiusmodi: quaedam verò medio modo se habent, aliter tamē nunc quā olim, vt quibus obstat frigiditas vel cognatio.

Quod si quis causa frigiditatis debitum reddere non potest si vtrisque placet, simul manere possunt: Quod si mulier vult esse mater, & nunquam cōuenerunt, & hoc legitime probet, contrahere cum alio permittitur, nisi & ipsa sit inhabilis.

Quod si ex maleficio impediatur, poeniteat de peccatis suis, & per exorcismos Ecclesiae restituatur: per quos si non liberetur, potest alteri nubere, iudicio Ecclesiae interueniente: vbi si conualuerit, non potest ad priorem redire, nisi Ecclesiae iudicio.

LOCORVM COMMVNIVM

Furiosi etiã & amentes, quamdiu tales permanēt, contrahere nō possunt

Sed & ille, qui cū sorore vxoris sue dormit, neutrā illarū habere debet: & vterq; sine spe cōiugij remanebit.

*Aug. in
lib. de ser.
Domini in
monte.*

Nec; verò propter infirmitatem corporalem dimittere licet coniugē, sed magis hoc ipso alter alteri auxilio esse debet.

Caput 35.

Qua de causa, & quomodo permissum in Euangelio diuortium?

Matt. 16,

VXorem vir dimittere potest propter adulterium, & hoc si ipse simili crimine pollutus non sit. Quod si vterque reus sit, neuter propter hoc alterum potest dimittere.

Si verò propter adulterium vnus separati fuerint, neuter alij copulatur, altero superstitē, possunt autem inuicem reconciliari.

Quod si vir adulteram penitentiam non agentem retineat, criminis particeps videtur: Repulsam tamen etiam & penitentem reconciliare sibi poterit, nisi sæpè recidat.

Nec potest quis vxorē ducere eam,
quam

quã prius per adulteriũ polluit, si ipsa machinata sit in mortẽ prioris mariti: & alter alteri, adhuc priore marito viuente, fidẽ deducendo dederit.

Caput 36.

Quando personæ conditio irritum
facit matrimonij contractum?

Mulier libera seruum ducere potest: similiter & vir ingenuus, ancillam. Quod si libero de seruitute alterius constitit, fixũ erit matrimonium: sin autem deceptus est, dimittere potest quam duxerat, simulatque sit certior factus.

Potest & esse coniugium inter virum & mulierẽ, si ambo seruilis sint cõditionis, dummodo volũtas dominorũ vtriusq; accesserit: imò secundũ quosdã dominis etiã dissentientibus.

At si coniunx liber seruum se fecerit præter coniugis suæ cõsensum, per hoc nec separabuntur, nec ipsa serua efficitur. *Matt. 14.*

Matrimonium etiam contrahi nõ potest, nisi masculus decimumquartum habeat annum, & puella duodecimũ: aliãs separari possunt, quamuis ex cõsensu parentum id factũ sit. At si post discretionis annos voluerint

LOCORVM COMMVNIVM
rint simul manere, possunt: Ante sep-
tennium tamen nec sponsalia contra-
hi possunt, cum contrahentes saltem
intelligere habeant, quid agatur.

Caput 37.

*Qui nam ordines sacri matrimonio
præstant impedimentum?*

IN ordinibus sacris. s. subdiacona-
tu, diaconatu, & presbyterio con-
stitutus, coniugium nequaquam
contrahere potest: & si de facto con-
trahat, nullum est, & dirimitur. In a-
lijs vero ordinibus contrahi permit-
titur coniugium, nisi religionis habi-
tum sumpserint ordinati, vel conti-
nentiaæ votum emisierint.

Interdicitur etiã coniugium vxor-
um suarum occisoribus, qui & pœ-
nitentiã agere cõpelluntur, aut si no-
lint, spiritali gladio feriendi sunt.

Caput 38.

*Quod uotum matrimonium red-
dit illicitum?*

VOtum (quod quandoque ma-
trimonium impedit, quando
que etiam dirimit) est quædã
spontaneæ promissionis testificatio:
quæ de his, quæ Dei sunt, proprie fie-
ri de-

ri de
sunt

Et

ne &

Inter

tum

pedi-

conti-

fit Ec-

tion-

appre-

tiam

citum

Quo-

ingre-

milit-

intell-

Qu-

ue pe-

cæstu-

uissim-

M-

cul ag-

ducit

debet

comm-

Qu-

aliam

ria vu-

se alia

tur, E-

L I B E R IIII.

ri debet. Hinc vota fatua irritanda sunt, nec vota censenda.

Et est votum multiplex. scilicet commune & singulare, simplex & solenne. Inter quæ votum simplex seu priuatum continentia, matrimonium impedit contrahendum. Solenne autem continentia votum, quod scilicet in facie fit Ecclesie, per sacri ordinis susceptionem vel professionem religionis approbata solennizatum, dirimit etiam contractum. Nam quod antè licitum fuit, post votum fit illicitum. Quod si tales contrahunt, ab ecclesie ingressu arcendi sunt, quousque humiliter satisfaciât. Quomodo etiam intelligendus est loqui Innocentius. *Rom. x. Epist. ad Victorium*

Quamuis autem adulterium graue peccatum sit, grauius tamè est incestus: quod fit contra naturam, grauiissimum.

Mulier etiam, quæ maritum procul agentem mortuum putâs, alium ducit: eo redeunte, ad ipsum redire debet alio dimisso, quæ si nolit, excommunicanda est.

Qui verò vxore dimissa secedit, & aliam ducit, & post ductus penitentia vult secundam dimittere, asserens se aliam habere, nec tamen permittitur, Ecclesia scilicet nõ credente, per

I 5 obedi-

Hug. 4.
sent. ca. 4.

LOCORVM COMMVNIVM
obedientiam quidē & timorem iam
incipit excusari : & debitum penitus
reddere potest mulier illi, quæ. s. per
ignorantiam excusatur, sed petere
non debet: sic quidam. Sed melior est
aliorum sententia, quod ne reddere
quidem illi debitum possit.

Caput 39.

Impedi'ne matrimonium di-
sparitas cultus?

Exod. 24.
Deut. 7.
Exod. 10.

A Personis diuersarum religio-
num vt Christiano, & homi-
ne Iudaica superstitionis, ma-
trimonium contrahi nō potest, cum
dispar cultus faciat personas ad con-
trahendum illegitimas.

1. Cor. 7.
Aug. in
lib. de a-
dult. con-
iug. lib. 1.
cap. 18.
1. Cor. 7.

Nec est contra hoc Apostolus, qui
scilicet de his loquitur, qui dum con-
traxerant, ambo fuerunt infideles.
Quamuis autem dimittere possit fi-
delis infidelem, etiam cohabitare vo-
lentem, suadet tamē Apostolus ipse,
quod si de infidelibus coniugibus v-
nus ad fidem conuertatur, & alter cū
eo habitare citra iniuriam consentit
creatoris, ne ipsum dimittat: quia
fortē per eum similiter conuertetur.

Potest autem & coniunx coniugē
propter alias concupiscentias, quæ
animam

anim
mitt
disc
nec
infid
amb
infid
test:
non
R
liam
ui pe
num
cato
quia

Int

co
C
deli
feru
grad
pedi
auto
Isido
dus

L I B E R IIII.

animam à Deo aberrare faciunt, di-
mittere. Quia si infidelis sua sponte
discedat, aliam ducere fidelis potest,
nec sequi eam tenetur, quum ambo
infideles existentes, iuncti fuerint. Si
ambo iuncti fuerant fideles, si vnus
infidelis fiat: alter eam dimittere po-
test: sed aliam, illa viuente, ducere
non potest.

*Amb. ad
Hilarium.*

*Aug. in
serm. domi-
ni in mote,*

Ratum est enim coniugium fide-
lium, non autem infidelium: quia sol-
ui potest, nec habet illud triplex bo-
num, quod matrimonij actum à pec-
cato excusat: nec meretur præmium,
quia ex fide non est.

Caput 40.

Intra quos consanguinitatis gradus
consistere nequit matrimonium?

Cum & cognatio & affinitas ma-
trimonium impediunt, in hoc
capite de carnali videndum est,
dehinc etiam de spirituali. Olim ob-
seruatum est, vt ad septimum vsque
gradum cognatio matrimonium im-
pediret, quod ex doctorum veterum
autoritatibus liquet, quamuis aliter
Isidorus, & alij quidam inueniant gra-
dus illos quo ad truncum computare.

Quod autem Grego. genti Anglo

16 rum

LOCORVM COMMVNIVM
rum in quarto, & in quinto gradi-
bus contrahere concessit, ad tempus
hoc fieri voluit, cum nouelli adhuc
essent in fide. Quanquā hodie ex mo-
deratione Ecclesiæ vniuersaliter in
quinto gradu & supra, inter perso-
nas alias legitimas contrahi potest:
& truncus incipit à patre.

Caput 41.

Quoto affinitatis gradu contrahi
potest matrimonium?

Gen. 2.

Affinitas (quæ & ipsa matrimo-
nium impedit) est parentela,
quæ ad virum pertinet ex par-
te vxoris, & contra: eò quòd vir &
eius vxor, vna caro dicuntur. Sic er-
go vir & soror vxoris eius sunt in
primo affinitatis gradu: filij verò vx-
oris in secundo gradu, & sic conse-
quenter.

Et illa olim impediabant vsq; ad
septimum gradum: hodie verò tantū
vsq; ad quartum gradū inclusiuè im-
pedit, modificante hæc Ecclesia.

Mat. 19.

Manet autem ipsa affinitas, etiam
matrimonio transeunte, ita vt impe-
diat contractus prohibitos æquè vt
prius. eò quòd vir & mulier, iuxta
verbum Dei, sunt duo in carne vna.
Vnde

L I B E R IIII.

Vnde & contra prædicta coniunctos,
Ecclesia separat.

Si tamē ignoranter coniuncti fue-
runt, filij eorum legitimi habentur.

Notandum, quod licet fornicatio
fit omnis coitus extra coniugem, pro-
priè tamen est meretricum, viduarū
& concubinarum. Stuprum verò est,
virginum defloratio illicita. Adulter-
ium, alieni thori violatio. Incestus,
consanguinearum vel affinium abu-
sus. Raptus autem, violenta eductio
puellæ de domo patris, vt ea corrup-
ta in vxorem habeatur, siue ipsi, siue
parenti illa fiat violentia, quod qui-
dem morte punitur.

Sunt quoq; notanda quædam no-
mina huc pertinentia, scilicet, fratris
s. i. vxor fratris, leuit. i. mariti fra-
ter. Glos. i. viri soror. Ianitricæ, sunt
duorum fratrum vxores.

Caput 42.

*Quæ spiritualis cognatio ma-
trimonium impedit?*

INter ea, quæ matrimonium im-
pediunt, est etiam spiritualis cog-
natio seu propinquitas, quæ tan-
tum inter suscipientem baptizatum
de baptismo, & baptizatum, & illius
patrem

I 7 patrem

LOCORVM COMMVNIVM
patrem & matrem: nec nō inter bap-
tizantem & baptizatum, baptizatiq;
patrem & matrem contrahitur. Post
decretam Concilij Tridentini.

Hæc ergo matrimonium impedit:
si tales fuerint iuncti, separandi sunt.

Si tamen post legitimum matri-
monium aliquis vt ab vxore separa-
ri possit, filium suū leuaret, vel bap-
tizaret, per hoc separandus non est,
sed poenitentiam agat.

Autoritates verò, quæ eum sepa-
randum dicunt, intelligendæ sunt de
his, qui filios suos leuant ante cōtra-
ctum coniugium, vel solum ad terro-
rem loquantur.

Filij quoq; alicuius naturalis & spi-
ritualis matrimonio iungi non pos-
sunt, siue ante vel post cognationem
spiritualem nati sint: & hoc, quo ad
eos, per quos ad cōpaternitatem de-
uentum est, non item de alijs.

Nec vxoris suæ commatrem ali-
quis post eius mortem ducere potest.

Nec vir & vxor puerum simul le-
uare debent.

Per hæc autem bigamia, vel triga-
mia non est, quamuis à sacerdotio
prohibeat.

Caput 43.

Certo'ne

LIBER III.
Certo'ne futura est omnium
Resurrectio?

Nillus fidelium dubitare per-
mittitur, omnes qui & nati
sunt, & nascentur, & qui mor-
tui sunt, & morientur, diuina virtu-
te in die nouissimo resurrecturos ad
tubam Christi.

Per quam aliquod euidentis & pre-
clarum signum intelligitur: & quan-
doque vox vel filij Dei, vel archange-
li appellatur.

Fiet autem hoc media nocte, non
quo ad tempus, sed quia occulte, quan-
do scilicet non putatur. Et conscien-
tiarum libri aperientur: quod tamen
bonis non in tristitiam cadet, sed in
gaudium & gratiarum actionem.

Quorum etiam peccata per poeni-
tentiam hic deleta, secundum quosdam
alijs non patebunt: sed malorum sce-
lera omnibus fient manifesta.

An vero aliqui sine morte ad iudi-
cium venturi sint, quamuis dubium
videatur, pars tamen negatiua scri-
pturis magis apparet conformis.

Quamuis etiam omnes resurgent
incorrupti, quia membris integri:
non tamen omnes impassibiles, quia
hoc in damnatis locum non habet.

Caput

Isai. 26.

1. Thes. 4.

Psal. 57.

Ioan. 5.

1. Cor. 15.

Matt. 25.

1. Thes. 5.

Exod. 12.

Daniel. 7.

Matt. 10.

1. Cor. 4.

1. Cor. 15.

Caput 44.

Quænam erit resurgentium
ætas & statura?

IN perfecta quidem ætate, scilicet iuuenili, omnes resurgemus. At non in eadem statura, sed in ea quilibet, quã vel habuit, vel habuisset, si ad perfectam, non impeditus, peruenisset ætatem.

Omnes quoque generaliter resurgent omnibus membris integri, quocunque materia corporum prius fuerit dispersa, ita videlicet, ut tota humani corporis materia toti illi corpori sit reddenda: quemadmodum in statua contrita, & ex eadem materia restituta, aduertiri potest. Hoc tamen dissimili fiet qualitate in corporibus bonorum & malorum. Nempe bonorum corpora dotanda sunt dotibus gloriæ: malorum vero corpora absque his, æternis ignibus tradenda.

Quæ etiam an cum deformitatibus surrectura sint. Augustinus sub dubio reliquit, nec putauit debere nos hac de re esse sollicitos, cum de eorundem certa constet damnatione.

De abortiuis, quod resurgant, asserendum est, si ynquam anima vixerint

Luc. 21.

Matt. 13

*Enchir.
cap. 90.*

Matt. 25.

rint ra
stra, a

Possu

ST
an
de

nas ace
ch dien
cet resu

In c
huc ali

conspe
poteru
qui in

meruer
Qua

les mag
centem
bere la

Quo
fragia,
tantum

cæteris
ter, quo
niorem
celerio

Hi a

LIBER IIII.
runt rationali. Quæ & tunc sicut & mō-
stra, à monstrositate sunt emēdanda.

Caput 45.

*Possunt ne defunctorum animæ ui-
uentium pietate releuari?*

STatim post mortē corporalem
animæ pro meritis, in locis sibi
deputatis, præmia sua, vel pœ-
nas accipiunt, quæ tamen post iudi-
cij diem augebuntur, corpore scili-
cet resumpto.

In quibus verò purgandum ad-
huc aliquid restat, priusquam ad deū
conspicuum admitti queant, iuuari
poterunt per Ecclesiæ suffragia, hi. s.
qui in præsentī vita, vt iuuarentur,
meruerunt, quilibet pro modo suo.

Quamuis autem pompæ funera-
les magis sint ad viuorū solatia, de-
centem tamen curam defunctorum exhi-
bere laudabile est.

Quod si pro diuite multa fiant suf-
fragia, pro paupere verò pauca, vel
tantum generalia, proderūt quidem
cæteris paribus vtrique in hoc pari-
ter, quod non profunt diuiti ad ple-
norem liberationem, bene tamē ad
celeriores.

Hi autem, quos finis mundi depre-
hendet,

LOCORVM COMMVNIVM
hendet, per ignem conflagrationis &
sanctorum orationes purgabuntur.

Orationes etiam nostras angeli,
Deo qui omnia prænouit, offerre di-
cuntur, quando quid agendū sit, per-
cipiunt: quas quoque sancti cognos-
cunt, quantum ad eorū pertinet gau-
dium, & nostrum auxilium.

Caput 46.

Nulla ne continget damnatis pœ-
narum mitigatio?

Iacob 2.
Psal. 7.

Non obstantibus quibusdam
autoritatibus, si rectè intelli-
gantur, dicendum est, quod
circa damnatos est aliqua Dei mise-
ricordia in eorum punitione, non ta-
men sic ut à peccatis vel damnatione
idcirco absoluantur.

Psal. 100.

Cum autem misericordia Dei &
iustitia sint idem, tamen propter di-
uersam de Deo nostram conceptio-
nem seu effectū Dei, aliqua ipsius ope-
ra misericordiæ, aliqua verò iustitiæ
attribuuntur. Qui & nunc occultè iu-
dicans s. purgando, cōuertendo, vel
exæcando, tandem manifestè iudica-
bit. Cuius quoq; iudicia, circa res om-
nes dispositio quandoq; vocatur.

Rom. 11.
Psal. 15.

Psal. 24.

Quod etiam psalmista dicit, vni-
uersas

uersas
esse &
plex a
respici
tiam. V
mus &
Qu
& iusti
tur op
dem se
secund
autem
signū,

Q
A
cū in
Cu
cundu
Quod
quas i
Er
tuor. I
ribun
perib
infide

LIBER III.

uersas vias Domini misericordiam esse & veritatem, intelligi potest duplex aduentus ipsius: quorum vnus respicit misericordiam, alter iustitiam. Vel quia eius dono bona facimus & mala declinamus.

Quæ etiã, misericordia videlicet & iustitia, in omnibus Dei reperiuntur operibus: secundum aliquos quidem secundum essentiam, non autem secundum effectum: secundum alios autem, etiam secundum effectum vel signũ, & hoc vel occultè vel apertè.

Caput 47.

Quomodo proferetur extremi iudicij sententia?

AN vocaliter, an mētāliter tantum iudicij extremi sententia i. Cor. 15. proferenda sit, non est perspicue in scripturis explicatum.

Cum Christo tamen perfecti secundum scripturas, certò iudicabũt. Quod quidem per sedes duodecim, quas ipse dicit, significatur.

Erunt autē in iudicio ordines quatuor. Nam quidã iudicabuntur, & peribunt, vt impñ Christiani: alij verò peribunt, sed non iudicabuntur, vt infideles: alij autem iudicabuntur & salua-

Matt. 25.

1. Cor. 15.

Ioan. 1.

Iacob. 2.

Matt. 13.

Psal. 47.

salua-

LOCORVM COMMVNIVM
saluabuntur, decedētes scilicet in pe-
nitentia: alij quoq; sine iudicio tunc
saluabuntur, vt perfecti in hac vita.

1. Cor. 15. Congregabuntur autem iudican-
di ad iudicium angelico ministerio,
purgatione mundi per conflagratio-
nem ignis iam cōpleta. Et electi qui-
dem in aëre, reprobī autem in terra:
vt demum vltima à iudice profera-
tur sententia.

An verò reprobī post iudicium à
dæmonibus puniendi sint, an non, di-
uersimodè loquuntur diuersi: negati-
ua tamen probabilior videtur.

Caput 48.

Qua forma uenturus est Chri-
stus ad iudicium?

Esai. 26. **I**N forma quidem humana Chri-
stus tam bonis quàm malis glo-
riosus in iudicio apparebit, sed
virtute diuinitatis iudicabit, secun-
dum quod & autoritates, quæ Chri-
sto iudicium attribuunt sunt intelli-
gendæ. Neq; sine patre, & spiritu san-
cto iudicium exercebit.

Aug. su. Erit aut̃ iustis illa apparitio mag-
næ voluptati, at terrori malis, qui
Ioan. tra- nec vnquam Christi videre poterūt
stat. 23. diuinitatem.

Virtu-

L I B E R IIII.

Virtute etiam diuinitatis ipse suscitabit mortuos, quod eam ob rem Christi humanitati tribuitur, quia in hac resurrectionem nostram meruit, estq; causa exemplaris ipsius.

De certo iudicij loco nihil ex scripturis habemus.

Tunc autem sol & luna à claritate iudicis obscurabuntur, & virtutes angelicæ admiratione quadam mouebuntur. Obscurabuntur autem & ante iudicium, post iudicium verò clarius lucebunt. Et quidem quo ad motum cessabunt: semper tamen manebunt ad Dei gloriam, & vniuersi decorem.

Matt. 24.

1. Thess. 3.

Iob. 26.

Iocel. 3.

Esai. 30.

Caput 49.

Aequales ne omnes futuri sunt,
in premio aut pœna?

EXacto iudicio, duæ ciuitates. s. Christi & diaboli, fines suos habebunt: illa quidem in gloria columinabitur: ista verò in miseria, sic tamen vt in illa, non omnes equaliter gloriam participant, sicut nec hi in ista pœnam, sed vtrobique gradus quidam erunt.

Quamuis autem omnes homines beatitudinem appetant, nō tamen in eodem

*Aug. de
Trini. lib.
13. cap. 4.*

LOCORVM COMMVNIVM
eodem omnes eam quærunt. Neque
enim est vera beatitudinis ratio, ha-
bere id quod delectat, sed habere quod
velis, & nihil malè velle.

Quamuis etiam omnes Deum cog-
noscent, tamè in modo cognoscendi
est gradus seu differentia. Eoq; vnus
alio beatior fit.

Nam etsi gaudium æquale sit om-
nium, in quibus gaudent, non tamen
omnium est æquè magnum gaudiū
& beatitudo.

Quæ etiam post iudicium indubiè
maior erit, quia maius gaudium at-
que cognitio maior.

Caput 50.

Peccant'ne damnati in inferno?

IN damnatis quidem mala volun-
tas perseuerat, ea tamen non est
peccatū, sed magis peccati pœna,
eo quod suut extra statū merendi: si-
cuti & bonis in gloriā cedit, quod vo-
luntatem habent in bono firmatam.

In tenebris quoque exterioribus
mali fore dicuntur, eo quod à visio-
ne dei penitus sint exclusi, tum ob vo-
luntatis malitiam, tum etiam ex ob-
liuione à grauitate pœnarum causa-
ta: hoc tamen plus erit post iudicium
quàm antè.

Etsi

Etsi
notis h
agunt

Qu
pœnā c
Christ
mè def

Vid
li vsqu
magn

Pot
ri sunt
palsio
propte
tem.

Ne
minui
quam
perdu
lud
P

S

L I B E R IIII.

Etsi autem curam aliquam de suis
notis habeant, tamen quæ in mundo
aguntur, ignorant.

Qui & in locis corporalibus ad
pœnā detineri possunt, vt de Diuite, *Luc. 16.*

Christo narrante, apparet: cuius ta-
mē descriptio difficilis est intellectu.

Vident autē se mutuo boni & ma-
li vsque ad iudicij diem, quamuis per
magnum chaos diuisi sint.

Postea verò etsi boni malos visu-
ri sunt, nō tamen contrā. Nec ad com-
passionem boni per hoc mouentur,
propter perfectam eorum volunta-
tem.

Nec per hoc gloria eorum
minuitur, sed interim augetur. Ad *Hier. 58.*

quam beatorum perennem gloriam
perducere nos dignetur futuri seculi

Iudex, Christus Iesus, cui cum

Patre & Spiritu sancto ho-
nor & gloria in secu-
la seculorum,

AMEN.

Societ. Jesu Paderborna.

F I N I S.

